

Pablo Picassos største bilde stilles nå ut for første gang i London. FOTO: AP

Picassos største bilde stilles ut

Det største maleriet Pablo Picasso laget stilles nå ut for første gang i London.

Bildet måler 10,4 x 11,7 meter og ble brukt i en forestilling med Ballets Russes i 1924, melder nyhetsbyrået AFP.

Bildet ble designet av Picasso og gjort ferdig av syv andre kunstnere.

Det ble brukt i enakterballetten *Le train bleu* av Bronislava Nijinska.

Verket vil være en sentral del av utstillingen om den russiske balletten i Victoria and Albert Museum som kjøpte det i 1968, men som aldri tidligere har vist det frem.

Mer enn 300 gjenstander skal vises frem i utstillingen «Diaghilev and the Golden Age of the Ballets Russes 1909-1929» som åpner 25. september. (NTB)

Never let me go åpner Londons filmfestival

Mark Romaneks film *Never let me go* åpner den 54. filmfestivalen i London onsdag 13. oktober.

Filmen, som får europeisk premiere under festivalen, bygger på forfatteren Kazuo Ishiguros roman med samme tittel som kom ut i 2005.

Det er ventet at hovedrolleinnhaverne Keira Knightley, Carey Mulligan og Andrew Garfield vil være til stede under visningen.

På rollelisten står også Charlotte Rampling og Sally Hawkins.

Handlingen er sentrert rundt Kathy (Mulligan), Tommy (Garfield) og Ruth (Knightley) som går på skole sammen i et tilsynelatende idyllisk sted i Sussex.

Historien utspiller seg i et dystopisk Storbritannia der mennesker blir klonet for å gi organer til transplantasjoner.

Elevene ved skolen er alle

Filmfestivalen i London åpner med *Never let me go*, en film der Keira Knightley har en av hovedrollene. FOTO: JOEL RYAN/AP

skapt for å være donorer, men i voksen alder blir Kathy en som tar seg av og trøster donorer når de må gi fra seg organer og til slutt dø.

Filmen får britisk premiere 14. januar neste år.

Hele programmet til festivalen blir offentliggjort 8. september. Filmfestivalen i London pågår fra 13. til 28. oktober. (NTB)

Kjørbar?

Vi skal se litt på alkohol og rusmidler, emner som er vanskelige både for politikere og skribenter. Først Bergens Tidende, som like etter St. Hans vilde minne om at menn forbrenner alkohol raskere enn kvinner, og derfor raskere kommer seg under promillegrensen – hvis de stanser inntaket. Avisen satte opp en oversikt, og ved et bestemt kvantum «må kvinnen vente hele seks timer mer enn mannen for hun er kjørbar». Kanskje ikke det helligste uttrykket, men det stimulerer da fantasien?

Så en historie om de spanske conquistadores: «De Jerez var en eventyrer og prøvde alt indianerne bød ham. Han oppdaget at han likte sigarer og tok med prøver av både indianere og tobakk hjem til Spania.» Denne redegjørelsen kan

Språket vårt

PER EGIL HEGGE

også appellere til fantasien, kanskje ikke så smakfullt.

Til slutt: Helseministeren ordla seg slik i NRK i juni, i forbindelse med at 30 millioner kroner som var øremerket til å bekjempe misbruk av rusmidler, var brukt til noe annet: «Det er klart at de midlene vi øremerker til rus skal brukes til rus.» En leser som for alt vi vet, kan kaste et sakkyndighetens lys over saken, mener det bør være mulig å få til en skikkelig fest for 30 millioner.

per.egil.hegge@aftenposten.no

Konge uten blått blod

Herman Lindqvist: Karl Johan var biseksuell

Den kongelige svenske Bernadotte-slekten har nettopp fått et nytt innfigtet medlem – prins Daniel. Men hvem var egentlig slektens stamfar, selveste Karl Johan?

VIBEKE KNOOP RACHLINE

Paris

Tidligere journalist og forfatter Herman Lindqvist har brukt tid på å besvare spørsmålet.

Jean-Baptiste Bernadotte, som Karl Johan egentlig het, har vært i mine tanker lenge, sier han. Kronprinsesse Victorias historielærer kommer nå med ny bok om hennes franske stamfar, Sveriges og Norges konge fra 1818 til 1844. Lindqvist har blant annet fått adgang til unike dokumenter i det svenske Bernadottearkivet, med kong Carl Gustafs tillatelse.

– Det var særlig morsomt å lese alle brevene. Du kommer personene så nær, sier Lindqvist.

Aftenposten møter forfatteren i hans nærmest rojale leilighet på Saint Louis-øya i Paris.

Utenfor glir lekterne forbi på Seinen. Parkettgulvet er fra Versailles. Men det er ikke her Lindqvist skriver og skriver. «Karl Johan – soldaten som ble konge» er hans 50. bok. Innimellom hviler han ut i denne leiligheten.

Hemmelig språk. – Pant du ut noe nytt om Karl Johan?

– Ja, jeg tror ingen tidligere biografier oppdaget at han faktisk ikke hadde fransk som morsmål. Han var fra Béarn, og snakket béarnesisk, som er i slekt med katalansk. Han lærte seg fransk på skolen og i hæren, men hadde hele tiden en sterk brytning i uttalen. Sammen med to venner som fulgte med til Sverige, brukte han béarnesisk som hemmelig språk. Han lærte aldri å snakke svensk, men forsto mye. Han var en glitrende taler på fransk, og skjønte at han ikke ville klare det samme på svensk.

Svenskene godtok at han ikke snakket svensk, men det ble vanskelig å måtte oversette alle of-

fentlige dokumenter til fransk. Jean-Baptiste Bernadotte så dagens lys i Pau sør i Frankrike i 1763, og ble født med et voldsomt temperament.

– Han var et ulykkelig barn, født for tidlig. Moren hadde abortert to ganger før ham, og var blitt psykotisk. Jean, som han selv kalte seg, følte seg ikke elsket. Det tok han ut i slagsmål og bråk. Han var sjalu på sin yngre bror, og han nærmest flyktet til hæren og en lysende militær karriere. Men den svake selvfølelsen forfulgte ham hele livet, og han følte seg ofte angrepet. Raserianfallene sjokkerte i Sverige, der alle følelser dysses ned, sier Lindqvist. Også Bernadottes utseende vakte oppsikt: med hatt var han to meter høy. De mørkebrune øynene «skjødte ild», og håret falt i lange lokker nedover skuldrene.

Bifil. Men ifølge Lindqvist var Karl Johan ingen pikenes Jens. Han giftet seg strategisk med Désirée Clary, Napoleons tidligere forlovede. Hennes søster var gift med Napoleons bror, Joseph. Désirée mislikte Sverige fra første stund, særlig etter en iskald sedetur fra Göteborg til Stockholm. Hun ville bare bo i Frankrike, der hun i sin gressenketilværelse forelsket seg hodestups i utenriksminister Richelieu.

– Jeg tror ikke det skjedd noe mellom dem, men hun var helt besatt. Det ble svært pinlig. Dronningen av Sverige ble til latter, forteller Lindqvist. Lenge stuset han over hvorfor det var så få damehistorier fra Karl Johans side.

– Han kunne ha fått hvem han ville. Han var nok betatt av Madame Récamier, som også ble hans politiske allierte. I et brev til henne skriver han at selv nordisk kulde ikke kan svale hans følelser. Hoffdame Maria-Koskull har også vært nevnt, men det tror jeg var teater. Jeg har kommet til at kongen var biseksuell, sier Herman Lindqvist.

Først etter at han var ferdig med manuset, innså han plutselig at en viss grev Magnus Brahe aldri vek fra kongens side. De traff hverandre i Riksdagen i 1812.

– Brahe fikk etter hvert Sveri-

ges høyeste grader, og hadde ti egne rom på slottet. Han var den første som så Karl Johan om morgenen og den siste om kvelden, da han leste for ham. Grevnen var kongens tolk og fortrolige. Og han forble ungkar, skrev hele tiden brev til mor, og var hos sin kjære konge også da han døde, sier Lindqvist. Han trekker ikke denne konklusjonen i boken, men ser det klart i etterkant.

Verdens ende. Dette er tabu. Det svenske kongehuset kommer ikke til å kommentere. Neppe det norske heller. Brahe avskydde Norge, og slo ned på alt norsk. For ham var Norge «verdens ende», og nordmenn «grobianer», grove og ubehøvlende.

– Dere vil sikkert bli litt opphisset over dette, humrer Lindqvist.

Men Karl Johan likte Norge, særlig naturen, som minnet om Béarn. Sonnen Oscar (I) måtte lære norsk, og skifte til norsk uniform med en gang han krysset grensen.

Karl Johan hadde en lysende karriere, fra menig til marskalk og Napoleons like. Fra fyrste av Ponte Corvo til konge av Sverige og Norge. Han var dessuten en glimrende strateg og en god administrator, bare han temmet humøret.

– Hvordan så franskmennene på ham?

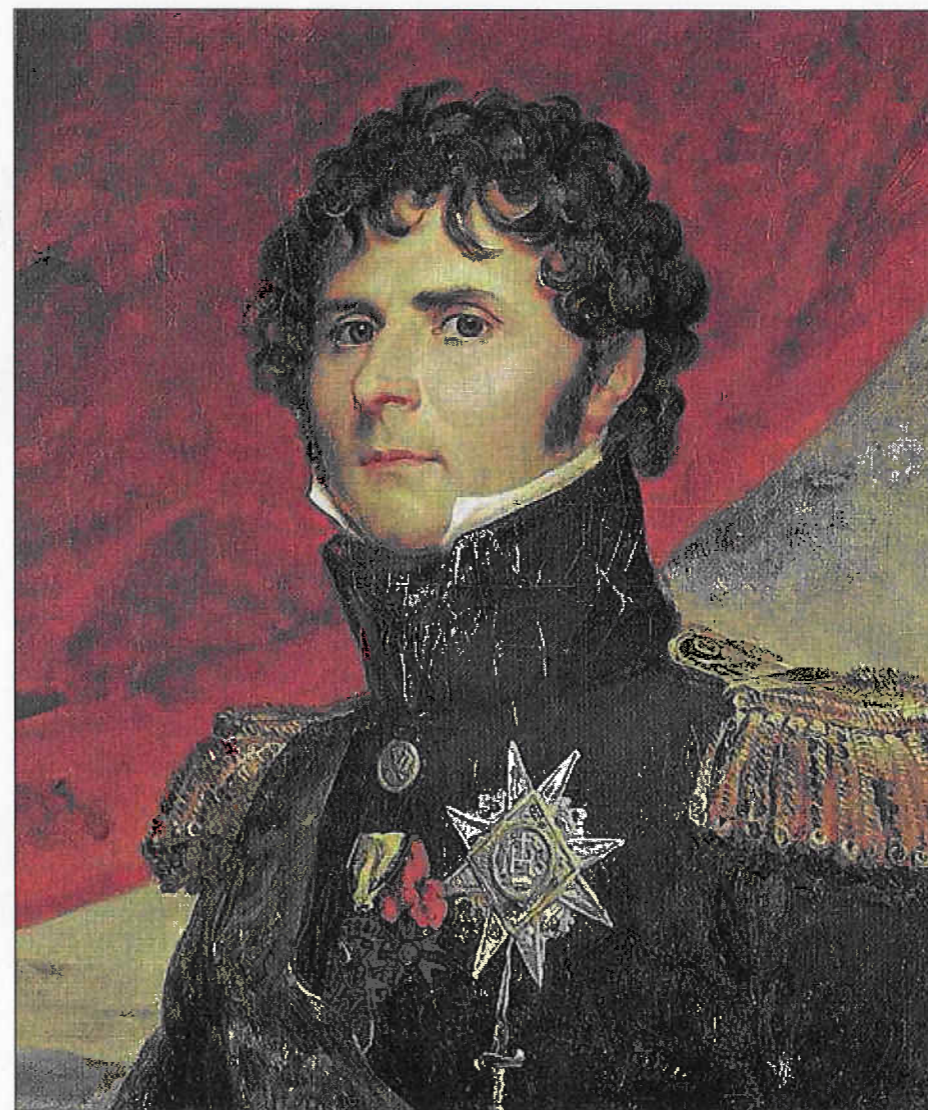
– De anså ham som en forræder, og tilga ham aldri slaget ved Leipzig i 1813. Høyrenasjonalistene ville fjerne navnet hans fra Triumfbuen. I dag har vanlige franskmenn knapt hørt om ham, sier Lindqvist.

Han avslutter boken med Bernadottes kroming i 1818, og har ikke tenkt å skrive mer om Karl Johan. Men i Sverige ble Victorias stamfar aktuell igjen på grunn av bryllupet.

– Det er samme gren av samme familie som fortsatt regjerer over et fritt folk og et selvstendig rike etter to hundre år, skriver Lindqvist. Karl Johan hadde ikke mer blått blod enn prins Daniel.

Sistnevnte kan merke seg kongens siste ord: «Ingen har fulgt en bane som min».

vibeke.knoop.rachline@aftenposten.no

Kong Karl Johan av Norge og Sverige var fra Frankrike, likevel hadde han ikke fransk som morsmål, men béarnesisk, som er i slekt med katalansk. ILLUSTRASJON: FRANÇOIS GÉRARD

Grev Magnus Brahe var Karl Johans tolk og fortrolige. ILLUSTRASJON: OLOF JOHAN SÖDERMARK (1831)

Forfatter Herman Lindqvist har fått tilgang til unike dokumenter fra svenske arkiver, og har avdekket nye sider ved kong Karl Johan. FOTO: VIBEKE KNOOP RACHLINE

Karl Johan

Het opprinnelig Jean-Baptiste Bernadotte.

Sveriges og Norges konge 1818–1844.

Født 26. januar 1763.

Marskalk av Frankrike, fyrste av Ponte Corvo.

Gift med Désirée Clary (dronning Desideria) i 1798.

Barn: Oscar (senere Oscar I).

Valgspråk: «Folkets Kjærlighed, min Belønning».

Kilde: Kongehuset, Wikipedia

Herman Lindqvist

Født 1. april 1943.

Journalist og krigskorrespondent i 20 år.

Forfatter, har skrevet 50 bøker (historie, biografier).

Aktuell med Karl Johan – Jean Bernadotte – soldaten som ble konge.

Kilde: Schibsted Forlag

Aftenposten fakta

Klasse- reisen uten sdestykke

Bok historie

Herman Lindqvist

Karl Johan.

Jean Bernadotte

– soldaten som ble

konge.

Til norsk ved

Henrik Eriksen.

Schibsted forlag.

• Historien om en gutt

fra jevne kår i en sør-

fransk småby som ble

konge av to fremmede

land – det er blitt kalt den største av alle

klassereiser.

Bare omveltningene under den franske revolusjonen og Napoleonskrigene gjorde en slik eventyrlig livsskjebne mulig: Jean Bernadotte fra Pau ble kong Karl Johan av Sverige og Norge.

For mange nordmenn i dag er Karl Johan kun en gate. Og en gate fortjener han, for Karl Johan forvandlet ikke bare sin egen, men også Norges skjebne. At Sverige skulle skaffe seg Norge som vederlag for det tapte Finland, var i bokstavelig forstand hans kongstanke, der han sto for både idé og gjennomføring.

Veien gikk fra vervet soldat til feltherre, fra feltherre til fyrste med tittel gitt av Napoleon, og var han først blitt fyrste, var det ikke lenger fullt så absurd å bli valgt til tronfølger i et rike med en konge uten arvinger.

Bestselger. Lindqvist har hatt makeless suksess med mange populærhistoriske bøker. Der han ser den gode historien, vil han gjentfortelle den, slik han har funnet stoffet hos faghistorikerne og gjennom egne undersøkelser. Noen historikere kritiserer ham og sier at han får Karl Johans livsløp til å lyde som en roman av Alexander Dumas. Andre historikere er taknemlige for ham, fordi han bringer deres fag inn på nattbordene i de tusen hjem. Dessuten må det sies at Karl Johans liv faktisk rommer alle elementer fra en roman av Dumas.

Det er noen mindre feil, i en bok som ikke er korrekturet godt nok, og en del klisjeer. Når historien tar en norsk vending, beskriver han Norges konge i 1814, Christian Frederik, som en latterlig operettefigur. Dette er overfladisk og misvisende. En mulig arv fra storsvensk nasjonalistisk historieskrivning?

Boken inneholder ikke nye forskningsresultater å snakke om. Men Lindqvist er en god forteller, som levendegjør og formidler. Det er ikke så vanlig lenger at folk sitter rundt ildstedet og forteller hverandre om helter og høvdingar fra gamle dager. Det tomrommet fylles av forfatterne som Lindqvist, men det er et savn når han ikke tar med leseren på drøftelser av det uviste.

Halv biografi. Som militær i revolusjonens Frankrike skrev Bernadotte i en avisartikkel: «Som republikaner både av prinsipp og overbevisning, vil jeg til min dødsdag bekjempe royalister». Snakk om å møte seg selv i døren etter fullført kroming.

Nettopp der Karl Johan får kronen på hodet, slutter denne fortellingen. All vekt er lagt på veien han går, frem til han bestiger to troner. Vi ville tatt for gitt at dette er første bind av et tobindsverk, om ikke forfatteren hadde sagt så tydelig at han gir seg med dette. Derfor er det en halv biografi. Bernadotte som konge, særlig som konge av Norge, det må vi gå til andre for å lese om.

ULF ANDENES